

Jaume Garcia Fossas (1849-1927) (AFMI 1425)

Artur Garcia Fossas (1860-1944) (AFMI 1439)

ELS GERMANS GARCIA FOSSAS

MAGÍ PUIG I GUBERN

Jaume i Artur Garcia Fossas van néixer a la casa núm. 5 de l'antic carrer del Teatre (avui de Garcia Fossas). Jaume va néixer l'any 1849 i Artur l'any 1860. A finals del segle XIX, tots dos germans regentaven una fàbrica de cartes ubicada a la travessia Vallès, que ocupava bastant personal, especialment dones.¹

En un viatge que Artur Garcia i Fossas va fer a les Filipines, va descobrir la primera matèria per a la fabricació d'uns sabons que ben aviat es van imposar en el mercat. Així és que van traspasar la fàbrica de naips d'Igualada i van instal·lar una empresa d'olis vegetals i de sabons a Barcelona. Amb la fabricació i comercialització d'aquests productes, van obtenir quantiosos beneficis.

UNS ATENEISTES DE SOCA-REL

Malgrat el seu canvi de domicili, tant Jaume Garcia com el seu germà Artur van conservar sempre un gran afecte vers Igualada, la seva ciutat natal, i van invertir-hi bona part de la seva fortuna en obres culturals i benèfiques. Van llegar quantiosos recursos a l'Hospital. Ells van patrocinar la construcció del pavelló Garcia Fossas a l'Ateneu Igualadí. A la planta baixa d'aquest pavelló s'hi va instal·lar l'Escola Tèxtil. També van costejar la instal·lació de telers i diferents màquines per a aquesta escola. Al primer pis hi van muntar l'Escola de Música, i ells mateixos van equipar-la amb un piano i tota mena d'instruments musicals.

D'altra banda, aquests insignes ateneistes van ajudar a pagar el magnífic edifici del Palau Escolar de l'Ateneu Igualadí, inaugurat l'any 1920. Concretament, l'any 1915 Jaume i Artur Garcia Fossas fan donació de 5.000 pessetes a l'Ateneu per dedicar-les exclusivament a la compra d'uns terrenys per a la ubicació del nou Palau Escolar que es projecta construir. L'any 1917 lliuren 20.000 pessetes a l'Ateneu per a l'adquisició d'una casa del carrer de l'Amnistia, amb vista a l'edificació de les noves escoles. I l'any 1918, Jaume Garcia ofereix a l'Ateneu costejar tot el mobiliari per a l'escola superior d'alumnes, a la memòria del seu estimat fill, mort a conseqüència de l'epidèmia de la grip.

En realitat, el pati d'esbarjo de les Escoles de l'Ateneu era molt més reduït que l'actual. Vegem

1. He d'agrair al bon amic, Jaume Farrés i Vidal, la valuosa documentació que m'ha cedit sobre el col·legi i la fundació Garcia Fossas. Farrés ha realitzat un acurat estudi del Patronat, del qual forma part des de l'any 1984. Considero aquest estudi molt objectiu i haig de fer constar que crec que és més fiable que alguns dels escrits que s'han publicat sobre els germans Garcia Fossas, i principalment sobre les decisions que va haver de prendre i els desencisos que va sofrir Artur Garcia en acabar la guerra civil. Agraeixo també la informació rebuda de Pompeu Cotonat, Antoni Dalmau i Jover, els germans Gómez Cuadras, Pepita Lluch, Joan Morera i Sabater, Jaume Ribera i Pilar Soler. Antoni Martínez m'ha proporcionat documentació de primera mà sobre l'Institut. I algunes dades les he tret del llibre *d'Història de l'Ateneu Igualadí*, escrit per Salvador Riba i Gumà.

com va ser que s'ampliés considerablement. Els germans Garcia van ser convidats a assistir a una festa que se celebrava a les Escoles. En acabar l'acte, quan van sortir al pati, els va fer un pèssim efecte veure que, d'una galeria de la finca que donava al davant del pati, sortia un home de la comuna de casa seva, bo i cordant-se els botons dels pantalons i estrenyent-se el cinturó. Van parlar amb Emili Sabaté perquè fes gestions per adquirir la finca que donava al pati de l'Ateneu. Van comprar la casa, la van fer enderrocar i així van eixamplar el pati.

I aquestes no són encara pas totes les seves aportacions a l'Ateneu Igualadí. Els germans Garcia Fossas van llegir una bona quantitat de llibres per enriquir-ne la biblioteca. I, entre altres moltes ajudes a l'entitat, van patrocinar colònies d'estiu per als alumnes pobres de les Escoles.

I és que els germans Garcia Fossas eren ateneïstes de soca-rel, com es dedueix de tot el que hem vist. Mort el seu germà Jaume, Artur Garcia, que cada setmana visitava Igualada, no deixava mai d'anar a prendre cafè a l'Ateneu i allà parlava dels seus projectes amb els components de la junta de l'entitat i molt especialment amb el seu gran amic i assessor Emili Sabaté.

UN COL·LEGI D'ENSENYAMENT PRIMARI TRANSFORMAT EN INSTITUT

Mort Jaume Garcia a Barcelona el dia 5 de març de 1927, el seu germà Artur va continuar la labor de mecenatge que havien iniciat tots dos junts. Complint la darrera voluntat del seu filantrop germà, abans de tres mesos ja va efectuar la compra dels terrenys necessaris per poder-hi encabir l'extraordinari projecte d'un col·legi d'ensenyament primari. I el projecte va transformar-se ben aviat en una esplèndida realitat: es tracta de l'edifici de l'actual avinguda Balmes (abans Wilson). Està format per dos cossos, el principal amb façana a l'esmentada avinguda i l'altre al carrer de Cervantes (abans del Progrés). Tots dos

edificis consten de dues plantes, d'una esplèndida arquitectura. A l'exterior destaca l'obra vista, i a l'interior hi ha uns enrajolats amb mosaic hidràulic d'una gran bellesa; això, i els amplis patis, en feien un edifici ideal per a la finalitat docent a què anava destinat.

Quan l'obra ja estava enllestida, al mes de juliol de 1933 va aparèixer una disposició del ministeri d'Instrucció Pública en la qual es proposava instal·lar establiments de segona ensenyança a les poblacions que fossin cap de partit judicial, que oferissin lloc adequat i que ho sol·licitessin. I de seguida es va pensar en aquest edifici nou, malgrat que havia estat donat pels germans Garcia Fossas com a escoles primàries i a més resultava insuficient per a institut. Però com que no es disposava de cap altre local millor, es va demanar a Artur Garcia que accedís a autoritzar que l'institut s'instal·lés en aquest edifici, per a la qual cosa calia remodelar-lo, dotar-lo de laboratori, sala de projeccions i altres dependències.

Costejat íntegrament pels Garcia Fossas, i cedit a l'Estat, l'Institut va començar a funcionar de fet al mes de setembre de l'any 1933. En realitat els inicis foren ben precaris. Hi faltava mobiliari i l'adequació dels laboratoris i d'altres estances. Així i tot, el dia 15 de novembre del mateix any 1933 ja es va inaugurar oficialment. El primer any s'hi van matricular 52 alumnes.

El nou Institut va tenir un excel·lent professorat, en la seva majoria gent jove. Citem la llista de professors publicada al *Diari d'Igualada* del 4 de novembre de 1933: Antoni Frígols, física i química; Manuel Cortit, director i professor d'agricultura; Eusebi Maymí, matemàtiques; Flora Agurrea, literatura; Antoni Alcayde, llatí; Joan Macià, geografia i història i secretari; Antoni Vidal, francès; i Ernest Marco, dibuix. El mateix diari explicava el 22 de març de 1934 que havien obtingut plaça com a professors auxiliars de l'institut: Manuel Bausili, Antoni Guasch i Antoni Jorba i Soler, per la secció de lletres; Manuel Planas, Josep Solé, Joan Lluçia, Ricard Torras, Artur Parés i Josep Singla i Morera

Vista de la façana del Palau Escolar, Ateneu (1933) (AFMI 3865)

Vista posterior de l'edifici de la avinguda Balmes (1934) (AFMI 134)

per a la secció de Ciències; i Josep M. Lladó i Bausili per a dibuix.

S'explica que Artur Garcia, després d'haver signat la cessió de l'edifici per destinar-lo a institut, estava penedit d'haver-ho fet, i va passar molt temps sense venir a Igualada. Però l'any 1934, quan ja feia temps que funcionava, Emili Sabaté i una colla d'amics d'Igualada el van convèncer i un bon dia va visitar el nou centre. Es conta que Joan Singla Morera, en nom dels estudiants, li va donar la benvinguda, va regradar el seu altruisme i li va explicar que els alumnes, gràcies a la seva generositat, podrien arribar a assolir llocs de responsabilitat el dia de demà i que tot això suposaria un major i més ràpid desenvolupament i progrés per a la ciutat d'Igualada i un major benestar per als seus habitants. Artur Garcia, vivament impressionat per les eloqüents paraules de Joan Singla, i veient que l'Institut era un gran bé per a Igualada, es va bolcar a dotar-lo de moderníssims aparells per als laboratoris, d'un adequat utilatge per les sales de projeccions i d'un valuós mobiliari per a totes les dependències. No hi va plànyer res.

L'any 1934 es va formar l'Associació d'Alumnes de l'Institut. La junta estava integrada per Joan Mercader i Riba, president; Francesc Armengol i Reixachs, vicepresident; Pere Farré i Casas, secretari; Josep Maria Munné, tresorer; i, com a vocals, Núria Maestre, Antoni Martínez, Antoni Murt i Joan Singla. Els alumnes de l'Institut van publicar una revista: *Studens*.

Per realitzar les obres d'adequació de l'Institut es va haver de prescindir del menjador escolar, que era una de les principals il·lusions d'Artur Garcia i constituïa el primordial encàrrec que li havia fet el seu germà Jaume abans de morir. Per tal de proveir de fruita i verdura la cuina d'aquest menjador, tenia la intenció de fer un gran hort als terrenys del Pla de Sant Magí que havia comprat immediatament després de la mort del seu germà Jaume. Segons explica Pepita Lluch —una de les primeres alumnes de l'Institut—, ella encara havia vist una gran cuina econòmica a la planta

baixa d'un edifici posterior, que a l'Institut van utilitzar com a sala d'actes. Al primer pis d'aquest edifici hi havia l'habitatge del bidell, Serafi Canet. Aquest cos d'edifici s'havia construït expressament per ubicar-hi la cuina i el menjador escolar de les escoles d'ensenyament primari que s'havia previst instal·lar-hi originàriament.

LA IDEA DE CONSTRUIR UN ORFENAT

Frustrada la seva intenció de fer una escola primària amb menjador escolar, Artur Garcia, quan va tenir l'Institut en funcionament i dotat d'excel·lent utilatge, va decidir edificar un orfenat en una part dels terrenys que havia adquirit al Poble Sec l'any 1927. I per què un orfenat? Intentarem explicar-ho.

Als baixos de la casa dels Garcia —situada, com ja hem dit, al carrer del Teatre núm. 5—, hi havia una agència anomenada Nova Igualadina, el propietari de la qual es deia Vinyau. En un accident de carro va morir un tragner que era pare de tres nens. Tant va impressionar a Artur Garcia Fossas que uns nens es quedessin sense pare, que sempre va tenir l'obsessió que a Igualada hi mancava un col·legi on poguessin menjar, estudiar i ser atesos els infants que en el futur es trobessin en un cas similar. Convençut Artur Garcia que aquesta hauria estat també la darrera voluntat del seu difunt germà, i veient que l'edifici de l'Institut no podria complir mai aquesta finalitat, va decidir tirar el projecte endavant.

El dia 1 de juliol de 1935, Artur Garcia Fossas, a la notaria d'Albert Gabarró de Barcelona, va signar l'escriptura de constitució del Patronat Garcia Fossas. En els terrenys de la seva propietat construirà un edifici, on residiran, s'educaran i es mantindran nens orfes de pare i orfes de mare i mare des dels 8 fins als 14 anys. És curiós un aclariment que diu que es donarà preferència als orfes de mare. Crec que això té una explicació, i és que la majoria dels infants orfes de mare i mare,

Visita del president Francesc Macià a les obres de l'edifici de l'Av. Balmes, amb Artur Garcia Fossas (AFMI 287)

molt abans dels 8 anys ja es trobaven acollits en algun centre assistencial. Destaquem que en aquests terrenys que el Sr. Garcia va comprar el 1927 a Magí Soler i a Pere Borràs Estruch, hi havia ubicats, abans de la dictadura de Primo de Rivera, el camp d'esports i el velòdrom de la Joventut Nacionalista. El terreny de l'orfenat té un total de 14.511 metres quadrats.

En aquesta mateixa escriptura es constitueix el Patronat Garcia Fossas. Artur Garcia en serà patró únic, i en el cas de renúncia, defunció o incapacitat, vol que el Patronat que regeixi la Fundació sigui format pels senyors que segueixen: l'alcalde d'Igualada, el president de l'Ateneu Igualadí, Josep Aguilera i Abadal, Jaume Costa i Roch, Manuel Bausili i Domínguez, Emili Sabater i Tarafa i Josep Morera i Miserachs; i, en cas de morir alguns d'ells abans que l'atorgant, aquest nomenarà la persona que l'hagi de substituir. Un cop mort el Sr. Garcia, les vacants que es produeixin entre els patrons, que no portin inherent la representació del càrrec, seran cobertes per les persones que per votació elegeixin els patrons.

Artur Garcia invertirà en la construcció de l'edifici la quantitat aproximada de 300.000 pessetes. Per al sosteniment dels orfes, dipositarà en una sucursal del Banc d'Espanya un milió de pessetes, en valors de l'Estat, perquè amb el seu rèdit es puguin atendre. Abans de la realització de l'obra, el benemèrit fundador es va preocupar d'informar-se respecte del cost del sosteniment d'aquesta mena d'establiments. Ateses totes les necessitats, la mitjana de despeses generals i normals, en aquell temps, era de tres pessetes diàries per infant. La renda de la fundació —40.000 pessetes anuals—, arribava a sufragar l'estada gratuïta de 35 infants orfes.

Va decidir que la institució fos servida per les germanes de la Caritat, de manera que va preveure la construcció de la corresponent capella i que quedés ben delimitada la part de clausura que ocuparien les religioses.

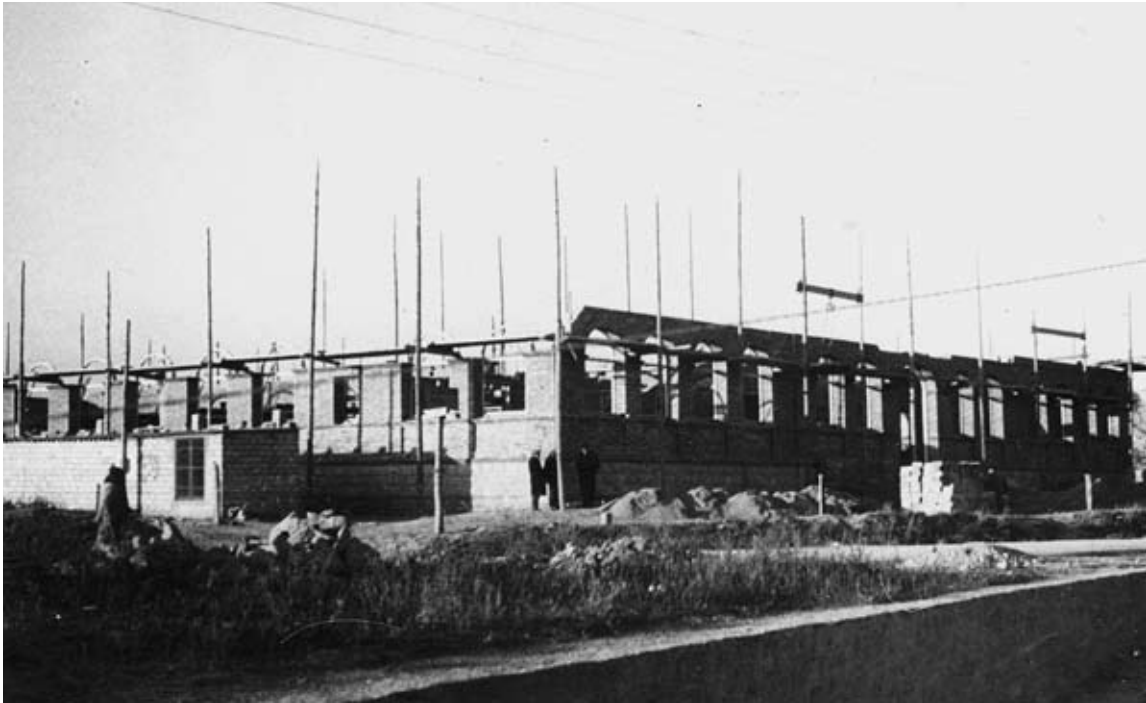
Garcia Fossas va fer construir un grandios edífici de proporcions superiors a les de l'Ins-

titut i amb una qualitat d'obra immillorable. Efectivament, l'orfenat Garcia Fossas tindria un pis més d'alçària i molta més superfície. En els plànols es preveien una estança per als guardes i patis d'esbarjo per als alumnes. Les bigues del nou edifici serien totes de ferro i els materials de primeríssima qualitat. Va encarregar al contractista d'obres Sr. Vilarrubias la construcció del nou edifici.

Per evitar alguns defectes que havia detectat en la construcció de l'Institut, ell mateix venia molt sovint a inspeccionar i revisar les obres. L'acompanyaven sempre en les seves visites els membres del patronat. Vetllava personalment per la bona qualitat de tots els materials que s'empraven i discutia amb l'arquitecte i amb el mestre d'obres les contingències de l'edificació. Però, per tal de tenir un control més efectiu de l'obra, va encarregar a un excel·lent i prestigiós paleta, ja jubilat, la vigilància i el seguiment constant dels materials i de l'obra. Aquest paleta de confiança va ser Joan Tomàs i Llorens, popularment conegut amb el renom del *Setanta*. Val a dir que l'edifici de l'orfenat és d'una gran solidesa, i encara avui es conserva intacte.

Gràcies al zel que tothom va posar en l'obra, en esclatar la guerra civil l'edifici estava ja molt avançat i es va poder acabar sense entrebancs. El que no es va fer va ser posar-lo en funcionament. En el període de la guerra civil Artur Garcia va ser detingut per uns escamots i es va témer per la seva vida, però les autoritats d'Igualada van intercedir per ell i es va poder exiliar cap a França.

Durant el període de la guerra civil, i un cop acabat l'edifici, va ser utilitzat com a escola primària i més endavant se'l va destinar com hospital de guerra. Però com que el front va passar molt de pressa per Igualada, l'hospital no va tenir gaire efectivitat. D'aquella època en queda el quiròfan que es va construir damunt de la biblioteca i un refugi antiaeri que està soterrat a l'extrem sud-oest del pati.

Obres de construcció de l'edifici per a l'orfenat Garcia Fossas a la Ctra. de Manresa (1935) (AFMI 346)

Façana de l'edifici Garcia Fossas de la Ctra. de Manresa (1937) (AFMI 536)

LES LLUITES I DESENCISOS D'ÀRTUR GARCIA ACABADA LA GUERRA CIVIL

Acabada la guerra civil, l'Institut Garcia Fossas va ser clausurat i es van anul·lar les qualificacions acadèmiques i els exàmens fets durant el període de la contesa bèl·lica.² El Sr. Garcia Fossas, que ja havia retornat de l'exili, va fer innombrables tràmits i gestions perquè no es tanqués l'Institut i també va procurar posar en marxa l'Orfenat. Malauradament no va poder obtenir l'autorització oficial ni per a una cosa ni per a l'altra.

Artur Garcia estava dolgut i disgustadíssim per no poder endegar el seu Orfenat i veure abandonat l'edifici de l'Institut. El pobre home va tenir un gran desengany i es va indignar el dia que uns camions van arribar a Igualada amb ordres de traslladar tot el material i mobles de l'Institut Garcia Fossas a l'Institut Menéndez y Pelayo de Barcelona. En veure que tot aquell material, que ell amb tanta il·lusió havia adquirit per fer un gran servei a aquells joves compatriotes seus, era traslladat a Barcelona, sense cap mirament, el Sr. Garcia es va sentir decebut, enganyat, espoliat...

UTILITZACIÓ DELS EDIFICIS DE L'INSTITUT I L'ORFENAT DESPRÉS DE LA GUERRA CIVIL

Aquest fatídic trasllat va avortar totes les esperances de reobrir a Igualada l'Institut i va tornar a deixar la nostra ciutat sense cap centre oficial d'ensenyament mitjà.

A l'edifici de l'Institut s'hi va instal·lar, primer, la delegació local del Frente de Juventudes i la Beneficència Igualadina i, al cap d'uns quants anys, l'emissora de Radio Juventud. Per fi, l'any 1962, va poder tornar a funcionar com a institut, encara que com a secció delegada de l'institut de

Manresa, fins que l'any 1969 es va inaugurar el nou Institut Pere Vives Vich. En quedar buit l'edifici, van ocupar el pis superior el Jutjat de Primera Instància i el Registre Civil. Al pis inferior i a l'edifici posterior hi ha l'escola Àuria per a infants disminuïts psíquics, que realitza fins avui una tasca educativa molt lloable.

Pel que fa a l'edifici de l'Orfenat, Emili Sabaté, confident i assessor del Sr. Garcia, li va recomanar que accedís a cedir l'edifici a l'Estat com a Grup Escolar Garcia Fossas. Així ho va fer, i va poder aconseguir que dintre d'aquesta escola hi funcionés una cantina o menjador per poder servir dinars als alumnes orfes i als més necessitats. «*El menjador escolar* —solia dir Artur Garcia— *no té com a única finalitat donar menjar als nois necessitats. El veritable objectiu és atreure'ls a l'Escola*».

El dia 3 de maig de 1941 es van inaugurar oficialment les escoles i el menjador escolar, amb la presència d'Artur Garcia Fossas i de totes les autoritats locals. Una mica abans, el 28 d'abril de 1941, s'havia reconstituït el Patronat Garcia Fossas i s'havien redactat uns nous estatuts de funcionament d'aquest i també de la cantina o menjador escolar. Van integrar aquest patronat els senyors Artur Garcia Fossas, Mn. Amadeu Amenós, Francesc Matosas i Roca, Josep Aguilera i Abadal, Jaume Costa i Roch, Emili Sabater i Tarafa i Josep Enrich i Tudó.

Artur Garcia va destinar una gran sala de la planta baixa del nou edifici per a les reunions del Patronat i la va decorar amb magnífics quadres portats expressament de la seva pinacoteca de Barcelona. Aquests quadres de Modest Urgell, Segundo Matilla i Andrés Larraga s'han traslladat recentment, com a mesura de seguretat, al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia.

Pel que fa a la cantina o menjador escolar, Constantí Aragon n'era el secretari-administrador; la directora del menjador va ser Pilar Tomàs i Rossich, amb una cuinera, Dolors Gateu i dues ajudants, Maria Albareda i Enriqueta Rabell, per als serveis de cuina i neteja. Va encarregar-se del

2. S'ha d'aclarir que els exàmens i les notes acadèmiques realitzats durant la guerra civil es van convalidar més tard fent unes proves de revàlida.

Colònies infantils a l'Institut Garcia Fossas (juliol i agost de 1933) (AFMI 0062)

Menjador escolar del Grup Escolar Garcia Fossas (1947) (AFMI 2765)

conreu de l'hort Josep Farreras. El menjador va començar servint gratuïtament 32 dinars (24 nens i 8 nenes), i a partir del dia 15 del mateix mes de maig es va augmentar el nombre de comensals en 20 més (15 nens i 5 nenes). L'any 1942 es va decidir augmentar els alumnes beneficiaris del menjador fins a 100 (75 nens i 25 nenes).

L'any 1941 Artur Garcia i el Patronat van decidir augmentar el capital social adquirint 150.000 pessetes en Deute Perpetu interior al 4%. Amb això, i amb els rèdits acumulats pel capital inicial dipositat a la Banca Arnús des de 1935, el capital del patronat passava a ser d'1.400.000 pessetes.

L'any 1942, Artur Garcia va muntar una aula de dibuix lineal, equipada amb tot el material necessari. El professor d'aquesta aula va ser el director mateix del col·legi, Ernest Diaz Villamor. I al mes de juny d'aquell 1942 el Sr. Garcia va instal·lar una classe per «Arts de la Fusta», amb el banc de fuster i totes les eines de l'ofici. El professor va ser Manuel Roure. I en començar el curs escolar 1942-43 va posar en funcionament la classe de manyeria «Arts del Ferro», ben equipada i dirigida per Josep Casanovas i Queralt. Al mateix temps va inaugurar-se la classe de música, equipada amb un valuós piano i tots els complementos. Se'n va fer càrrec el professor de música Ignasi Castelltort i Miralda. El Sr. Garcia va promoure la creació d'un cor col·legial i d'una orquestra.

El curs 1942-43 va ser el més esplendorós. Les classes d'Arts i Oficis van funcionar amb una dedicació i un profit extraordinaris, i el menjador va servir uns menús variats i equilibrats, malgrat les dificultats de proveïments que patia tothom com a conseqüència de la segona guerra mundial. Això va ser possible, en bona part, gràcies al zel que l'hortolà, Sr. Farreras, tenia a fer rendir l'hort amb tota varietat de fruita i de verdura; fins i tot hi conreava flors, amb les quals guarnien les taules del menjador. També criava conills i gallines, que proporcionaven ous i carn per al sosteniment del menjador escolar.

Artur Garcia, prenent fomentat l'estalvi entre els alumnes acollits al menjador, va decidir

obrir 100 llibretes amb una imposició de 5 pessetes cadascuna a la Caixa d'Estalvis Postal a nom de cadascun dels alumnes que es quedaven a dinar. De fet, tots els documents que va redactar Artur Garcia reflecteixen molt bé la seva generositat i el seu amor als infants i, sobretot, la seva preocupació per donar-los una formació professional que els pogués obrir camí en la vida. Ell va tenir cura de dotar totes les seves fundacions d'un capital suficient perquè amb el seu rèdit es poguessin mantenir sempre. Va ser una llàstima que, després de la seva mort, la inflació va tergiversar tots els seus bons propòsits.

MORT D'ARTUR GARCIA FOSSAS

La darrera vegada que l'Artur Garcia Fossas va ser a Igualada va ser la vigília de Nadal de l'any 1943. Per cert, aquella vegada va venir carregat de bufandes per als nois del menjador del Patronat Garcia Fossas. «*Perquè no tinguin fred*», va dir...

Artur Garcia Fossas va morir a la seva casa de Barcelona el dia 20 de febrer de 1944. Precisament aquells dies va caure a Igualada una espessa nevada i la nostra ciutat va restar incomunicada, sense electricitat, ni telèfon, ni tren. La neu va assolir als carrers una altura de 50 cm. Explica Antoni Carner que, per acudir a Barcelona, els components del Patronat Garcia Fossas es van haver de traslladar primerament a Manresa, amb penes i treballs, i des d'allí van realitzar el viatge a Barcelona en un tren que circulava amb moltes dificultats. El mateix Carner explica que «*L'enterrament del Sr. Artur Garcia va ser el més fastuós que he vist en tota la meua vida. El taüt anava en una carrossa tirada per sis cavalls negres amb el cotxer i els postillons vestits a la federica, o sigui, amb tricorní, perruca blanca, mitges també blanques i sabates amb sivelles d'argent. Els funerals van celebrar-se a Pompeia, amb acompanyament d'orgue i orquestra.*»

Però la fastuositat fúnebre descrita va tenir un epíleg tristíssim, per culpa de la imprevisió

Enterrament d'Artur Garcia Fossas (1944) (AFMI 2006)

humana. En arribar al moment de l'enterrament pròpiament dit, al cementiri de Montjuïc, va sorgir una seriosa dificultat en la qual no havia pensat ningú. Resulta que el fèretre, a causa de la seva desmesurada grandària, no entrava per la boca del nínxol. Els sepulturers de Montjuïc, a martellades, van fer saltar les anses de metall daurat de la caixa. Però tampoc no hi passava. Llavors la van subjectar amb cordes i la van baixar verticalment. Quan per fi va arribar al capdavant de la fossa, tampoc no hi va cabre. Més nerviosisme, més martellades i... tot-hom es va desentendre d'allò que estava succeint. A la muntanya de Montjuïc hi feia un fred glacial i els pocs amics que havien acompanyat el difunt fins a la seva darrera estada van abandonar el lloc, i la cerimònia es va donar per acabada.

En el seu testament, Artur Garcia Fossas va pensar novament en la seva estimada ciutat i va deixar un llegat de 500.000 pessetes per al Sant Hospital d'Igualada, un altre de 100.000 pessetes per a Mn. Amadeu Amenós, perquè les destinés a allò que

cregués més convenient, i un tercer llegat de 800.000 pessetes per al Patronat Garcia Fossas d'Igualada. D'aquesta darrera quantitat n'era usufructuària la seva germana Teresa. El llegat a l'hospital va permetre ampliar considerablement l'hort d'aquest centre benèfic i construir-ne la paret exterior. Mn. Amadeu va destinar íntegrament el llegat Garcia Fossas a costejar part del retaule de l'altar major de l'església de Santa Maria, que en aquella època es trobava en fase de reconstrucció. I, finalment, quan l'any 1949 va morir Teresa Garcia Fossas, el rèdit de les 800.000 pessetes va ser de gran ajut al Patronat per mantenir el menjador escolar.

DIFICULTATS ECONÒMIQUES

Després de la mort d'Artur Garcia i Fossas, van començar les dificultats econòmiques per al Patronat. Els preus es disparaven, va caldre apujar els salaris del personal i es feia difícil aguantar els

serveis. Es va demanar ajuda a la Fundació Garcia Fossas de Barcelona, tal com ho havia previst el Sr. Garcia en el seu testament. Com que l'ajuda econòmica no arribava, en començar el curs 1945-46 es van haver de suprimir les classes de manyeria i fusteria, fins que arribés l'ajuda sol·licitada. No sols no es van poder tornar a posar en funcionament aquestes aules, sinó que els components del patronat es van veure obligats a suprimir les de dibuix i de música.

La direcció del col·legi va demanar al patronat que els mestres poguessin utilitzar les eines i instruments per fer-se càrrec de l'ensenyament professional, i així van continuar aquestes activitats, encara que per poc temps. Ni el professorat ni les autoritats acadèmiques d'aquella època no tenien la clarividència d'Artur Garcia de cara a la formació integral dels alumnes.

L'any 1964 es va signar un acord entre l'alcalde Joan Antoni Garcia Urgelés i el director del grup escolar, José Galán Gargallo, en el qual s'establia que el col·legi es faria càrrec del menjador i el patronat s'encarregaria, fins on pogués, del personal de cuina. El patronat també posava a disposició del col·legi l'utillatge i mobiliari de la cuina i el menjador. A canvi, el col·legi es comprometia a servir el dinar de franc a uns quants alumnes, els més necessitats.

D'altra banda, aquell mateix any 1964, l'alcalde Garcia Urgelés, després de desnonar el nou hortolà, Àngel Prat, va fer convertir els horts en dos camps de futbol i va donar al patronat, com a compensació econòmica, un sobre amb 11.200 pessetes. El patronat, veient que el profit social que Igualada en trauria era més gran que no pas com a hort, va acceptar els fets consumats sense protestar. Però, tret d'aquell sobre de 11.200 pessetes, no ha rebut mai més res de la utilització de l'hort per part de l'ajuntament, i en conseqüència el menjador va perdre tota possibilitat de subsistència.

Després de passar uns anys molt difícils, el menjador va conèixer una de les èpoques més brillants de la seva història i el nombre de comensals

diaris va arribar a 180, quan se'n van fer càrrec, amb una dedicació admirable, Mercè Valls i Almirall i Pepita Lluch i Serra, professores del col·legi. Mercè Valls portava la comptabilitat i Pepita Lluch tenia cura de la provisió dels aliments i de la confecció dels menús. No sols el menjador, sinó també el col·legi Garcia Fossas, va millorar moltíssim la seva qualitat d'ensenyament. Tres circumstàncies van afavorir aquest millorament: el director, Martí Fornés; el regidor d'Ensenyament de l'ajuntament d'Igualada, Josep Biosca; i la creació de l'Associació de Pares d'Alumnes, presidida per Josep Canet i Vila. S'ha de destacar que Josep Canet, que precisament era fill de Serafí Canet, el bidell de l'Institut, i que havia conegut personalment Artur Garcia, va treballar tant pel Col·legi que, quan les seves filles van acabar els seus estudis a l'escola, se'l va nomenar president honorari de l'Associació de Pares del Col·legi.

UNA FUNDACIÓ GARCIA FOSSAS A BARCELONA

A Barcelona funciona també una Fundació Garcia Fossas, instituïda després que la d'Igualada, al domicili dels germans Garcia, a l'avinguda Diagonal, 460, principal. Aquesta Fundació té cura de la pinacoteca ja esmentada i també, fins fa poc, s'ha encarregat de proporcionar la formació dels fills dels treballadors de la fàbrica que els germans Garcia tenien a Barcelona, concretament a Sants. La fundació tenia un acord amb una escola primària de Sants, per atendre la formació i també per facilitar el menjador escolar als fills dels operaris de la fàbrica dels Garcia Fossas.

ELS MUSEUS D'IGUALADA

L'any 1947 es va crear el Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada. Un dels primers acords d'aquesta institució cultural va ser preservar el patrimoni artístic i cultural de la ciutat. Així, l'any

Façana de l'edifici Garcia Fossas a la Ctra. de Manresa (AFMI 0789)

1949 es va inaugurar el Museu de la Ciutat, que es va instal·lar precisament en una sala del segon pis de l'edifici de l'Orfenat.

L'any 1951 es va dipositar al Museu de la Ciutat la biblioteca Emili Vallès, cedida per la viuda de l'il·lustre filòleg igualadí, Antònia Casas. La biblioteca conté 4.000 volums. I l'any 1952 es va inaugurar una altra sala del Museu que contenia l'Arxiu Notarial d'Igualada. Aquesta sala estava ubicada a la banda de ponent del tercer pis de l'edifici.

Un altre pas en aquest procés va donar-se el 1954, quan el Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, amb la col·laboració del Gremi de Blanquers, va fundar el Museu de la Pell. Aquest museu, que tant de prestigi ha donat a la nostra ciutat, es va ubicar al tercer pis del centre escolar Garcia Fossas.

I el Museu es va anar eixamplant fins a ocupar quatre grandioses sales d'aquest tercer pis. Més tard, el 1955, es va fundar el Museu Tèxtil i també va ser instal·lat en una espaiosa sala del tercer pis d'aquest gran edifici.

S'ha de reconèixer que la instal·lació dels Museus de la ciutat a l'edifici del grup escolar Garcia Fossas va ocasionar algunes topades i malentesos amb el Patronat i amb l'Associació de Pares del col·legi. Malgrat tot, estic convençut que Artur Garcia Fossas s'hauria sentit satisfet de comprovar que la seva esplèndida obra, a més de l'escola primària, donava també aixopluc als museus, vital ferment cultural que, a poc a poc, anava configurant el desenvolupament integral de la nostra ciutat.

Vista posterior de l'edifici de la Ctra. de Manresa (1937) (AFMI 535)

L'IGUALADINISME DELS GERMANS GARCIA FOSSAS I EL RECONeixEMENT DE LA CIUTAT

Ja el dia 21 de març de 1927, l'ajuntament d'Igualada, en agraïment als germans Garcia Fossas va dedicar una placa al carrer on havien nascut posant el nom de Jaume Garcia Fossas a aquest vial, anomenat fins aleshores carrer del Teatre.

Al nou Institut també se li va donar el nom de Garcia Fossas. El nom de Jaume Garcia Fossas va ser gravat a la làpida d'igualadins il·lustres del Saló de Sessions de l'ajuntament. El dia 10 de juliol de 1934, l'ajuntament va decidir nomenar Artur Garcia Fossas, fill il·lustre de la ciutat. L'any 1944, el nom d'aquest generós patrici va ser inscrit en una de les dues làpides dedicades a fills il·lustres de la ciutat del saló de sessions de l'ajuntament d'Igualada. També davant del Grup Escolar Garcia Fossas es va fer una zona enjardinada i s'hi va col·locar una escultura dels germans Garcia Fossas feta per l'igualadí Gabriel Poch. La inauguració es va fer el dia 20 de setembre de 1985.

Totes aquestes mostres d'homenatge i de record són ben merescudes, perquè els germans Garcia Fossas van ser uns grans filantrops per a la nostra ciutat. Com hem vist, el seu excepcional mecenatge va abastar l'ensenyament, la cultura, la sanitat, la religió. Ells van esmerçar una immensa fortuna —sense plànyer-hi mai els seus propis esforços personals— per ajudar la joventut igualadina, tenint sempre en compte els joves de les classes socials més humils.

El seu altruisme mereix el nostre continuat homenatge d'agraïment, perquè va contribuir decisivament al desenvolupament, a la modernització de la nostra ciutat. És un acte de justícia, una obligació nostra, trametre a les futures generacions d'igualadins, el record, el reconeixement i l'admiració vers aquests magnànims conciudadans nostres. En ells hi trobem tots, nosaltres i els nostres descendents, un camí a seguir i un exemple a imitar.

MAGÍ PUIG I GUBERN (Igualada, 1932) és enginyer químic i industrial blanquer. Col·labora assíduament a la premsa igualadina i ha publicat nombrosos llibres, en solitari o en col·laboració. Els més recents són la *Història del Gremi de Blanquers d'Igualada* (1997), *125 anys i endavant. Col·legi Mare del Diví Pastor 1873-1998* (2000), *Igualadins, dites anècdotes* (2001), *Diccionari de l'ofici de traginer: cavalls i guarniments* (2002) i *D'Escola d'Adoberia a Escola Universitària. 50 anys a Igualada* (2008).